

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ

Розглянуто передумови активізації інноваційно-інвестиційних процесів на підприємствах роздрібною торгівлі, досліджено елементи формування інноваційної програми підприємства в умовах конкурентної боротьби за ринки збуту. Розроблено пропозиції з формування оптимальної інноваційно-інвестиційної програми розвитку підприємств роздрібною торгівлі.

Ключові слова: розвиток, інновації, інвестиції, підприємства роздрібною торгівлі.

N. I. GAVLOVSKA, Y. M. RUDNICHENKO
Khmelnyskyi National University

ACTIVATION OF INNOVATIVE-INVESTING PROCESSES AT ENTERPRISES OF RETAIL TRADE UNDER CONDITIONS OF COMPETITIVE ACTIVITY STRENGTHENING

Pre-conditions of activation of innovative-investing processes at retail trade enterprises are considered. Elements of forming the enterprise innovative program is investigated under conditions of competitive activity for markets. Propositions for forming optimal innovative-investing development program for retail trade enterprises are suggested.

Keywords: development, innovations, investments, enterprises of retail trade.

Постановка проблеми. Глобальні стратегічні напрямки розвитку вітчизняної економіки передбачають інтеграцію вітчизняних та іноземних ринків товарів та послуг при цьому важливе місце у цьому процесі займають підприємства роздрібною торгівлі, як безпосередньо зацікавлені суб'єкти. Сучасні ринкові умови обумовлюють значну активізацію інноваційної діяльності на більшості підприємств незалежно від розміру і форми власності. Управлінські рішення які приймаються у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності безпосередньо впливають на ринкове становище підприємств, тому сучасні менеджери повинні досконало володіти інструментарієм управління інноваційними проектами, оскільки саме проектний підхід є домінуючим у практичній реалізації інноваційно-інвестиційних рішень. На сьогодні необхідно шукати нові шляхи взаємодії, як з вітчизняними потенційними інвесторами, так і з іноземними. А без активізації інноваційних процесів на самих підприємствах складно піднімати питання про стимулювання їх розвитку та розвитку торговельних відносин зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інноваційного розвитку підприємницьких структур досліджується багатьма відомими науковцями, такими як: Гальчинський А., Геєць В., Семиноженко В., Стадник В. [1, 2] та інш. Однак залишається ще ціла низка проблемних моментів, які привертають увагу наукового загалу.

Результати дослідження. На сьогодні для більшості вітчизняних підприємств роздрібною торгівлі гостро стоїть питання постійного оновлення актуального асортименту продукції, формування і впровадження технологічних інновацій з метою активізації збуту. Причому вирішення цих питань актуально не лише для України, а і для багатьох країн Євросони, оскільки країни Сходу все активніше виходять на світові ринки з якісною і навіть інноваційною продукцією. Тому взаємовигідне партнерство вітчизняних підприємств з підприємствами Європи, особливо у розробці інноваційних рішень технологічного розвитку, може принести вагомий позитивні результати. Тобто одним з можливих мотиваційних чинників інноваційного процесу може бути створення центрів трансферу технологій, що при виваженому підході забезпечить необхідний імпульс у реалізації амбітних державних програм з входження України до двадцятки найбільш розвинених держав світу і інтеграції у Європейське товариство. Спільна інноваційна діяльність і створення відповідних науково-виробничих об'єднань можуть забезпечити скорочення термінів розробки та реалізації нової продукції на 30-50 %, а витрат на 10-30 % [3, с. 256]. Крім вищезазначеного ефекту, буде виникати загальнонаціональний ефект від зміни структури експортно-імпортних операцій (скорочення непродуктивного імпорту). Прискорений розвиток національної економіки та залучення додаткових ресурсів – матеріальних, фінансових, інтелектуальних. Доцільно підкреслити також, що держава поступово починає стимулювати інноваційну активність суб'єктів господарювання за допомогою податкових преференцій, які прописані у податковому кодексі України.

Активізації інноваційно-інвестиційних процесів на підприємствах різних сфер, у тому числі і підприємствах роздрібною торгівлі, потребує виваженого обґрунтованого підходу до вибору шляхів реалізації інноваційно-інвестиційного розвитку.

Існує потреба у розробці дієвих планів і програм розвитку, які б дозволяли підприємствам роздрібно торгівлі залучати іноземні інвестиції і активно використовувати свої власні ресурси. Однак дуже часто на підприємствах просто не приділяють достатньої уваги детальній розробці інноваційно-інвестиційної програми, яка є запорукою нормального розвитку підприємства.

Формування оптимальної інноваційно-інвестиційної програми можливе у випадку дотримання ряду умов, до яких належать:

1. Відбір проектів в програму повинен будуватися на системі декількох критеріїв. При цьому системи критеріїв повинні бути сформовані й використовуватися для різних видів інноваційно-інвестиційних проектів. Це дозволяє врахувати всю сукупність стратегічних інвестиційних цілей підприємства.

2. При формуванні програми обов'язково повинні бути враховані об'єктивні обмеження, до яких належать:

- планові обсяги інновацій відповідно до стратегії;
- напрями й форми інноваційно-інвестиційної діяльності;
- можливості формування власних інвестиційних ресурсів;
- можливості залучення позикових інвестиційних ресурсів;
- інвестиційний клімат держави, інноваційна активність підприємств й норми чинного законодавства;
- об'єктивні передумови здійснення інновацій в регіоні й галузі економіки.

3. Інноваційна програма повинна бути оптимізована за критеріями прибутковості, ризику й ліквідності.

Формування інноваційно-інвестиційної програми підприємства включає такі етапи:

1. Побудова системи критеріїв оцінки й відбору проектів у програму, що включає в себе основні і допоміжні нормативні показники.

2. Оцінка інноваційних проектів з погляду сформованої системи критеріїв і ранжирування розглянутих інноваційних проектів за основним й допоміжним критеріями.

3. Оцінка інвестиційних ресурсів підприємства, а також можливостей залучення й ефективності використання позикових і притягнутих коштів для інвестування.

4. Формування інноваційної програми.

5. Оцінка сформованої інноваційної програми з позиції прибутковості, ризику й ліквідності.

6. Реалізація інноваційної програми.

Реалізація інноваційно-інвестиційної програми передбачає розробку заходів короткострокового періоду для здійснення інноваційних проектів [4].

Необхідність коригування інноваційно-інвестиційної програми підприємства диктується двома причинами:

– по-перше, поява на ринку більш продуктивних товарів і більш ефективних об'єктів вкладення коштів, пов'язана з технологічним прогресом, призводить до необхідності коригування планових завдань.

– по-друге, істотне зниження очікуваної ефективності окремих реалізованих проектів при зміні умов зовнішнього й внутрішнього середовища веде до необхідності відмови від реалізації запланованих проектів.

У цьому випадку підприємству необхідно приймати рішення про відмову від реалізації окремих проектів і реінвестування коштів у нові проекти. При цьому необхідно вибрати найбільш ефективну форму відмови від реалізації проекту, фінансові втрати за якою будуть мінімальні.

Для оцінки програми недостатньо використовувати окремі показники. Складність об'єкта вимагає використання адекватної багаторівневої системи оцінок, а саме:

- окремі показники оцінки проектів;
- статичні інтегральні показники, що використовуються для оцінки результатів програми;
- ресурсні показники програми;
- відносні показники, що використовуються для оцінки ефективності отриманих результатів програми;
- показники, що використовуються для оцінки спільних рис проектів програми;
- показники, що використовуються для оцінки динаміки потоків ресурсів програми.

Комплексний підхід до формування інноваційно-інвестиційної програми підприємства не гарантує швидкого розвитку, однак без даного елемента складно вести розмову про перспективи розвитку, конкурентну боротьбу і максимальне охоплення ринків збуту.

Більшість вітчизняних підприємств роздрібно торгівлі вимушені змінювати парадигму управління, оскільки сучасний конкурентний ринок диктує свої вимоги щодо "гнучкості" торговельних систем, швидкості реакції на дії конкурентів, врахування попиту споживачів. Вихід з кризового стану і зони збитків дуже часто залежить від отримання певної конкурентної переваги і розширення асортименту продукції та послуг.

Інноваційно-інвестиційний процес дуже рідко протікає без певного внутрішнього опору працівників

та вимагає рішучих дій від менеджерів підприємств, однак ефект від таких змін дуже часто значно перевищує витрати на їх реалізацію, що з економічної точки зору є головним критерієм їх доцільності.

Висновки. Отже, в сучасних умовах жорсткої конкурентної боротьби і обмеженості ресурсів для забезпечення розвитку не тільки суб'єктів господарювання а й економіки в цілому, необхідно змінювати підходи до організації бізнесу і впровадження інновацій у діяльність підприємств. Радянський «ефект масштабів» на сьогодні вже не працює, хоча на деяких вітчизняних підприємствах «ностальгія» ще відчувається. Перспектива полягає у створенні високотехнологічних підприємств на умовах взаємовигідної співпраці у сфері інновацій. Лише якісно нова продукція зможе конкурувати з американськими, японськими та корейськими аналогами. Відповідно, як для Європи, так і для України актуальним є стимулювання спільних проєктів і постійна мотивація активної інноваційної діяльності у промисловості.

Література

1. Гальчинський А. Україна: наука та інноваційний розвиток / А. Гальчинський, В. Геєць, В. Семиноженко. – К., 1997. – С. 43-46.
2. Інноваційно-інвестиційні стратегії в управлінні ринковою вартістю підприємства : [монографія] / [Стадник В. В., Рудніченко Є. М., Томаля Т. С., Непогодіна Н. І.]. — Хмельницький: ТРІАДА, 2008. — 234 с.
3. Баранчев В.П. Управление инновациями : [учебник] / В.П. Баранчев, Н.П. Масленникова, В.М. Мишин. – М.: Высшее образование, Юрайт-Издат, 2009. – 711 с.
4. Ткачев А.Г. Управление инновационными проектами в машиностроении : метод. указ. / сост.: А.Г. Ткачев, А.И. Попов, А.В. Авдеева. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 24 с.

Надійшла 10.12.2015; рецензент: д. е. н. Погорелов Ю. С.